

Austatud lapsevanem!

1. oktoobril toimub kooli lastevanemate üldkoosolek, mille päevakorras on ka aruanne kooli hoolekogu tegevusest eelmise õppeaasta vältel. Et aga koosoleku ajakava on tihe, sõnavõtuks aega vähe ja kõigil vanematel pole võimalik osaleda, siis leiate allpool ülevaate nii meie tegemistest kui ka tulevikuperspektiividest.

Hoolekogu koosolekute protokollid on kättesaadavad kooli kodulehel, neist on näha ka peamised arutusteemad jne. Kokku peeti eelmisel õppeaastal 6 koosolekut, lisaks kokkusaamised väiksemas koosseisus ja pidev elektrooniline arutelu, sh ka meilitsi hääletusi. Õppeaasta kestab 9 kuud, hoolekogu on keskmiselt koos käinud pooleteise kuu tagant. See on päris tihe, otseselt ettenähtust kaks korda sagedasem graafik. Et selle kirja lugejate seas on kindlasti inimesi, kes pole hoolekogu tööga kokku puutunud – ja et esmaspäeval tuleb valida uued lastevanemate esindajad omal soovil hoolekogust tagasi astuvate Elo Arusaare ja Ahto Klaosi asemele –, siis veel mõni sõna selgituseks. Tabasalu Ühisgümnaasiumi hoolekogu on 12-liikmeline, sh 5 lastevanemate esindajat. Lisaks neile kuuluvad hoolekogusse õpilaste, õpetajate, vilistlaste, kooli toetavate organisatsioonide ja kooli pidaja, st meie juhul Harku Vallavalitsuse esindajad. Direktor ja vajadusel muud koolijuhtkonna liikmed ei ole hoolekogu liikmed, kuid osalevad selle koosolekuil oma ametikoha tõttu, sest kõik arutatav puudutab paratamatult nende tööd. Nagu arvudest näete, ei ole hoolekogu otseselt lastevanemate esindus, ehkki lastevanemaid on selles kõige arvukamalt. Hoolekogu pole ka kooli n-ö parlament – selles rollis on õppenõukogu ja teatud mõttes õpilasesindus –, ega kooli n-ö valitsus – selleks on kooli juhtkond. Hoolekogu on sisuliselt kooli pidaja, Harku Vallavalitsuse poolt moodustatud komisjon, mille peaulesanne on kooli heast käekäigust huvitatud osapoolte koostöö korraldamine, ja millel on ka mõningane järelvalvefunktsioon.

Paari viimase aastaga on koolis palju muutunud. Kiired – enamasti hädavajalikud, osalt kooli juhtkonnale kooli pidaja või muutunud seaduste poolt ette kirjutatud ja edaspidigi jätkuvad – muudatused TÜG-i töökorralduses on olnud vajalikud arvukate probleemide lahendamiseks, ent samas on need paratamatult toonud kaasa ka rahulolematust, isikutevahelisi vastuolusid, konflikte jne. On õpetajaid, kelle sissetulekud, töö iseloom, hulk, rütm, pinge, koht vmt asjaolu on vajalike ümberkorralduste tõttu muutunud. Muudatuste protsessi käigus on teatud vastuolud ainult loomulikud – kuid ümberkorralduste endi vajalikkust see ei väära. Muudatused on arusaadavalt puudutanud ka õpilasi ja lastevanemaid ning seegi on paratamatult tekitanud vahel probleeme. Mitte keegi meist pole kaitstud eksituste, arusaamatuste, informeerimatuse, ülereageerimise, sellest kõigest tingitud ärrituse, tekkivate eelarvamuste jmt eest, kõik on vaid inimesed.

Näiteks on alates koolisöökla moderniseerimisest 2010. aastal (veel kooli eelmise juhtkonna eestvõttel) sügiseti tõstatunud küsimused esimeste klasside õpilaste söökla töökorraldusega harjumisest (millega lapsed harjuvad esimese kuu jooksul), toiduvalikust, söögivahetundide ajalisest korraldusest jne. (Meenutan, et mullu sai TÜG parimate koolisööklate konkursi finaalis mitteametliku teise koha. Ka võitja oli Harku vallast – Vääna mõisakool.) Teine iga-aastane arutlusteema on koolipäeva hilisem, kl 9-ne algusaeg kõikidele õpilastele esmaspäeviti (mil toimub õpetajate üldkoosolek) ja esimestele klassidele kogu koolinädalal. See on kehtestatud laste arengu huvides ja küsitluse järgi sobib see 70%-le lastevanematest, kuid ei meeldi u 30%-le kas siis põhimõtteliselt või nende igapäevase elukorralduse segamise tõttu. Kel vajadus lapsed varem kooli tuua, siis selle tarvis on loodud järelevalve, sh eelpikapäevarühm. Hoolekogu on kaalunud mõtet taoliste laste koondamisest edaspidi omaette, varem alustavateks klassideks, kuid see võtaks neilt lastelt võimaluse kandideerida koolis avatud õppesuunaga klassidesse. Isiklikult olen paljude rahvusvaheliste uuringute ja võrdlusandmete valguses veendunud, et koolipäev peaks kõigil algama kl 9. Vastuväited, et nõnda kujuneks päev õpilastele liiga pikaks – ringid, kodutööd jne – on samas täiesti õigustatud. Pean silmas seda, et ühtlasi tuleks kärpida koduste ülesannete hulka (ärge saage valesti aru – mitte kõikjal ja alati, mõnes osas tuleks neid hoopis lisada) ja eriti jooksvat hindamist. Hetkel poleks selliseks muutuseks siiski valmis ei kool ega meie vallakogukond.

Keegi vist ei eita, et paari viimase aastaga on koolis kõvasti lisandunud korda, heakorda ja nõudlikkust. Seda võib ju pidada liigseks ranguseks, kontrolliks jne, kuid koolis on peamine õpilaste areng, mis koolis toimub peamiselt läbi õppeprotsessi. Kõik muu on vaid toetavad tegevused, mis võivad, võiksid või võiksid ju kah olla, kuid alati ja tingimata ei pea olema. Mis võib olla siis, kui põhiline on tagatud. Meil ei ole sellega veel kõik korras.

Meie kooli peamine rõõm ja mure üheaegselt on õpilaste arvu kiire kasv. Harku valla elanike arv on kümnekonna aastaga kahekordistunud, praeguseks on meid siin juba kaks korda rohkem kui Hiiu maakonnas, ja kasv jätkub. Tulijad on enamasti nooremad inimesed. Aina enam lapsi ja nende vanemaid eelistab valla koole pealinna või mõne muu omavalitsuse koolidele. Kui veel 2009 läks Harku valla koolidesse 68% meie vallas elavatest lastest, siis käesoleval aastal on see protsent 88. Veel mõne aasta eest oli TÜG-is alla 700 õpilase, 2010/11 aga 808, 2011/12 – 846 õpilast, 2012/13 – juba 906. Esimesi klasse on kolmel viimasel aastal avatud à 5 komplekti. Veel kevadel oli õhus hirmutav – mitte enam rõõmustav! – perspektiiv, et tänava tuleb avada lausa 8 paralleeli. Hirmutav seepärast, et kooli ruumiressurss on ammendunud. Kõik, mida on saanud ümber ehitada, poolitada, klassideks ümberkujundada, on juba kasutusele võetud, sh ka õpetajate puhkeruumid – mis toob omakorda kaasa lisapingeid ja -probleeme. Spordikompleksis on riietusruumid lastele kitsad, söökla jääb väikseks...

Praegu tundub, et tuleval aastal ei ole seetõttu võimalik avada üle 3 esimese klassi. Õigemini – ei ole võimalik ilma pooleteises, edaspidi isegi kahes vahetuses tööle hakkamiseta. See oleks

arusaadavalt aga ebameeldiv nii lastele kui lastevanematele, kuidas seda ka ei püütaks pehmendada ringitegevuste ümberkorraldamise, spordikompleksi teistsuguse kasutuse jmt-ga. Ebameeldiv – tähendab, toob paratamatult kaasa uusi arusaamatusi ja konflikte. Hoolekogu ei saa ega tohi taolistel puhkudel mitte poolt valida ega kedagi/midagi süüdi/hukka mõista, vaid peab tegelema oma peaülesandega – otsima koostööd, lepitust, ühisosa, millele midagi rajada õnnestuks.

Tuleval aastal peab vallas valmima uus, Väana-Jõesuu algkoolimaja, mille osas pole veel selgust, kas selles hakkab tööle omaette algkool või muutub see juba kasvõi kiirema asjaajamise (koolitusluba jmt) huvides TÜG-i õppekohaks (filiaaliks, mille osa õppetööst toimuks ikkagi Tabasalus). Isiklikult mina toetaksin pigem viimast varianti. Kuid ainult sellest ühest hoonest ei piisa vähegi pikemas perspektiivis TÜG-i ruumiprobleemi lahendamiseks. Suured aastakäigud, mida jätkub veel vähemalt viieks aastaks, jõuavad peagi järgmisse kooliastmesse. Praegu ei ole selgust, kas ja kui, siis millal oleks Harku vallal finantssuutlikkust veel ühe uue põhikoolihoone rajamiseks, mille järele on üsna pea ilmne vajadus. Hoolekogu näeb meie kooli tulevikus otseselt algkoolina vaid Tabasalu asumi ja selle lähema ümbruse jaoks, progümnaasiumi (7.–9. kl) ja gümnaasiumina aga kogu valla jaoks.

Õpilaste arvu kasv kajastub ka õpetajate jm koolitöötajate arvus. TÜG-i töötajate pidevalt muutuv arv on hetkel ligikaudu 110, sellest pedagooge (k.a pikapäevarühmade ja osakoormusega õpetajad) ligikaudu 80. Uusi õpetajaid otsitakse ikka suvel, õppeaastate vahel, ja siis vahetab osa neist ka töökohta, lahkub koolist. 2006/7. õppeaasta eel lahkus koolist 5 ja võeti tööle 12 uut õpetajat; 2007/8 eel lahkus 6 ja võeti 15; 2008/9 eel lahkus 9 ja võeti 15; 2009/10 eel lahkus 10 ja võeti 8; 2010/11 eel lahkus 10 ja võeti 16 (suures osas täiendavalt avatud uute esimeste klasside ja pikapäevarühmade õpetajad); 2011/12 eel lahkus 8 ja võeti 10 uut õpetajat; tänavuse, 2012/13. õ-a eel lahkus 3 ja võeti tööle 13 õpetajat. Konkurss vabadele kohtadele on pidevalt suurenenud, tänavu oli see kümnekond inimest ühele kohale.

Osa koolis töötavate inimeste palgaraha tuleb valla- ja teise osa palgaraha põhiliselt riigieelarvest. Viimastel aastatel on see jaotus olnud järgmine:

	2010	2011	2012 (kuni 31.08.)
Töökohti vallaeelarvest	42,3	44,18	44,18
Töökohti riigieelarvest	59,2	62,67	67,37

Nagu komakohtadest näete, on tegemist puhtalt arvestuslike arvudega, mis ei kattu tegelikult neil töökohtadel rakendatud isikute arvuga. Vallaeelarvest rahastatakse peamiselt kooli mittepäädagogidest töötajaid, kuid ka sotsiaal- ja eripedagooge, koolipsühholoogi, logopeedi, pikapäevarühma õpetajaid. Sotsiaalpedagoogide jmt osas on TÜG võrreldes teiste või n-ö keskmise kooliga erakordselt heas olukorras. Vallaeelarvest on kõikidele õpetajatele makstud ka

lisatasu, et hoida nende palku riiklikest pedagoogide töötasu alammääradest kõrgemal. Tänavusest 1. septembrist kehtestas Harku vald õpetajatele töötasutariifid, mis on riiklikest pedagoogide töötasu alammääradest 15% kõrgemad, ennetades üleriigilist tõusu kahe õppeveeerandi võrra. Peagi lisandub sellele täiendav motivatsioonilisa kuni 10% ulatuses.

Eelarve- ja kooliaastad ei kattu, mistõttu suhtuge ka järgmistesse arvudesse seda arvestades. Kooli eelarve (ilma kommunaal- ja regulaarkuludeta) on viimastel aastatel olnud järgmine (eurodes):

	2010	2011	2012 (kuni 31.08.)
Vallaeelarvest	813 096,7	839 140	981 791
Riigieelarvest	822 713,6	860 328,8	632 712,6

2012. a kaheksa kuu anomaalsetena näida võivad arvud tasanduvad kogu aastale laienedes mõnevõrra, kuid ilmne on trend eelarve suurenemisele. See on seotud õpilaste arvu kasvuga, kuid paralleelselt (ja tänavust, veel lõppemata aastat kõrvale jättes) on kogusumma ühe õpilase kohta aastast-aastasse hoopis veidi, kuid pidevalt vähenenud. N-õ keskmise kooliga võrreldes on TÜG siiski olnud pigem hästi rahastatud ja varustatud. 2009/10. õppeaastal läks kooli eelarve kontrollimatu ülekulu tõttu lõhki ja sellest tekkinud kriis oli üks kooli juhtkonnavahetuse põhjusi. Järgnevatel aastail on eelarve taas kontrolli alla saadud ja ülekulu pole olnud. Vallaeelarvest laekuvast rahast moodustab üle poole tööjõukulu, muu läheb peamiselt koolihoone ülalpidamiseks, remondiks jne; riigieelarvest tulev raha on ette nähtud peaaegu täielikult õpetajate palkadeks, väike osa läheb uute õppevahendite soetamiseks.

Toodud arvud ei hõlma spordikompleksi ja Tabasalu Muusikakooli tööjõu- jm kulusid. Need on omaette, TÜG-i koosseisu mittekuuluvad asutused, mille omanikuks on samuti Harku vald. Kool kasutab spordihoone võimalusi, mis lisab koolile atraktiivsust, suurrentnikuna ning igapäevane koostöö on tihe ja sõbralik.

Sama puudutab Tabasalus traditsiooniliselt õige laiahaardelist huvitegevust, mis senini oli kooli enda hallata, kuid mis alates sellest õppeaastast (selgemalt ilmselt alates uuest kalendriaastast) on antud Harku Vallavolikogu poolt sel suvel asutatud sihtasutuse korraldada. Senini on huviharidus koolis olnud tasuta, st vald on seda doteerinud 100%. Sihtasutuse loomise või mitteloomise – ja perspektiivis osa huvihariduse osaliselt tasuliseks muutumise – küsimus ei olnud ega ole hoolekogu, vaid vallavolikogu otsustada. Selge, et heameelt ei valmista see muutus ühelegi hoolekogu liikmele. Hoolekogu suhtumine oli pigem skeptiline, kuigi otsuse põhjused on meile arusaadavad. Kool ei suutnud oma põhitegevuse kõrvalt huviringe enam piisavalt kontrollida, saati siis neid suunata või nende tegevuse eest sisulist vastust kanda. Pingelise vallaeelarve tõttu – mõelge kasvõi eelkirjeldatud uute koolide rajamise vajadusele! – tuleb seni koos oma vallaeelarvest kaetud kuludega üsna kontrollimatult kulgenud huvihariduse osas nagunii suurem

selgus ja kord majja saada. Selge on seegi, et ehkki huvihariduse vajadusteks eraldatud rahasumma ei pruugi vallaeelarves otseselt väheneda, on seda õpilaste arvu kiire suurenemise tõttu *per capita* ikkagi aina vähem. Osalustasu aga võimaldaks huvitegevuse kärpimise asemel valikuid avardada ja paremat kvaliteeti pakkuda. Pearahaarvestus jätab igale lapsele võimaluse ka tasuta osaluseks muidu tasulistes ringideks ja kindlasti kehtestatakse ka mingid soodustused. Päris tasuliseks ei muutu kogu huviharidus Harku vallas mitte mingil juhul ning võimalik osalustasu ei puuduta kindlasti nt laulukoore, rahvatantsuringe, osat aineringe jne. Lastevanemate soovide ja vajaduste uurimiseks korraldatakse oktoobris küsitlus. Kordan veel kord, et need küsimused ei ole hoolekogu pädevuses.

Valus küsimus on eelnevaga seotud pikapäevarühmade teema. Pikapäevarühmad on ühest küljest tõesti mõeldud selleks, et tundide lõppedes mingil põhjusel koolimajja jäävad nooremad lapsed oleksid n-õ hoitud, kuid teisalt on need ka kodutööde tegemise, õppimise kohad. Viimastel aastatel on rühmad olnud sedavõrd ülerahvastatud, et õppimise aspekt on tahaplaanile jäänud. Pikapäevarühmi – nende õpetajate töötasu – rahastab vald praegu samuti 100% ja sellele laieneb sama jutt, mis huviharidusele. Kui pikapäevarühmadesse pannakse kirja 400 last, siis koolil puuduvad lihtsalt vahendid ja võimalused vastava arvu rühmade ülalpidamiseks. Paratamatu näib seetõttu mingi poolsümboolsegi lastevanemate-poolse omaosaluse kehtestamine tulevikus, kuid seda ei saa teha ilma enamuse teie nõusolekuta.

Suur muudatus koolielus on olnud mitme erineva õppesuunaga klasside loomine alates 2010/11. õppeaastast. Neid luuakse juurde ka edaspidi ja võimatu pole mõne õppesuuna ümberkomponeerimine. Kooli vahepeal allamäge veerenud õpitulemused on taas paranema hakanud. Näiteks, kui varasematel aastatel kukkus Tabasalu põhikoolilõpetajaist matemaatika lõpueksamil läbi terve klassi jagu lapsi, siis tänavu oli ebaõnnestujaid 6. Loomulikult on ka seda liiga palju. Progümnaasiumiastme 7. reaalklassi oli kandideerijaid kõigist valla koolidest (konkureeris 53, vastuvõetuks osutus 26 õpilast).

Lõpuks gümnaasiumiastme küsimusest. TÜG on suur, Eesti oludes isegi juba väga suur kool, kuid sellel on kääbusemõõtu gümnaasiumiaste. Kääbus senini kahjuks ka õpitulemuste mõttes. Põhjuseks pole mitte ainult laste väiksem arv varasemates aastakäikudes, vaid ka kooli vahepeal alla käinud renomee. Sobiva elukohaga õpilased sageli lihtsalt ei jäänud või ei tulnud TÜG-i. See trend puudutas ka põhikooliastet, mistõttu paaril viimasel aastal – ja veel paaril tuleval aastal – oli/on gümnaasiumisse astumas liiga vähe oma kooli õpilasi. Ja nii tulijate teadmiste-oskuste-arusaamise tase kui ka õpimotivatsioon jätsid vahel kõvasti soovida. Tänavuses 12. klassis on hetkel 15 õpilast – kahe aasta eest võeti neid sellesse klassi vastu 25... 11. klassis on 33 õpilast. Vastuvõtt 10. klassi on kahel viimasel aastal siiski toimunud konkursiga. Tänavu võeti vastu 30 õpilast, meie endi põhikoolilõpetajatest jätkasid TÜG-is pooled.

Kuid väline keskkond on kiiresti muutumas. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse kehtiva (ja peagi taas muutuva) redaktsiooniga muudeti gümnaasiumiastmeis alates tulevast õppeaastast kohustuslikuks vähemalt kolme õppesuuna olemasolu. TÜG-is on hetkel juba rakendatud kaks – esiteks inglise keele ja matemaatika õppesuund (tulevast õppeaastast on kohustuslikud emakeele, esimese võõrkeele ja matemaatika riigieksamid) ja teiseks, sisekaitse õppesuund koostöös Sisekaitseakadeemiaga, mis avati mullu ja on väga hästi käivitunud. Kolmas õppesuund oli ja on seni veel lahtine, kuid tuleb ette valmistada käesoleval õppeaastal. Täpsemalt, koolis ja hoolekogus toimunud arutelude tulemusena näib tõenäoline, et alates 2013/14 rakenduvad koolis järgmised õppesuunad:

1. matemaatika ja ettevõtlus;
2. sisekaitse (koostöös Sisekaitseakadeemiaga);
3. kunst ja keeled.

Põhjusi inglise keele ja matemaatika suuna ümberkujundamiseks kaheks, selgemalt humanitaarseks ja reaalaruks on mitmeid. Muuhulgas selgusid ühendatud õppesuuna liigsed akadeemilised nõuded, liigne raskusaste õpilaste enamuse jaoks. Õpilased ise soovivad mahukamat keeleõpet, rohkem võõrkeeli. Juba alates sellest õppeaastast pakutakse võimalust õppida C-keelena ka prantsuse keelt.

Väliskeskkonna muutumise all pidasin silmas ka seda, et Eestis on võetud kurss (pool)riigistatud keskkaridusele. Tõenäoliselt muutuvad rahastustingimused munitsipaalgümnaasiumide jaoks raskemaks, kehtestatakse mingid otsesed või varjatud (kõrged) nõuded õpilaste arvule gümnaasiumiastmes, millele TÜG hetkel veel ei vasta, vmt. Seda kõike me päris täpselt ette ei tea, kuid on ilmne, et mõne aasta pärast, kui põhikooli lõpetamiseni hakkavad jõudma aastakäigud, kus praegu on valla koolide peale kokku vaat et kümnekond klassikomplekti, oleks TÜG-i gümnaasiumiastmes jätkata soovijaid – isegi, kui pooled läheksid edasi kutseõppeasutustesse või Tallinna koolidesse – enam kui piisavalt. Väga kerge oleks Harku vallal juba praegu öelda, et riik on võtmas vastutust, milleks meil siin ponnistada, meie asi on pakkuda võimalus korraliku põhihariduse omandamiseks, mille järel laps oleks valmis õppima kus tahes mida tahes... vmt. Kuid mõelgem kõikidele neile kokku kümnete tuhandetele tundidele, mis siis igal aastal ainult Tallinnas õppivate laste edasi-tagasi liikumisele kuluvad ja mida saaks märksa tulemuslikumalt kasutada! Harku vald on senini püsinud seisukohal, et gümnaasiumiastet peab püüdma säilitada juba kasvõi seetõttu, et see on ühtlasi tugeva progümnaasiumiastme eelduseks. Küsimus on õpetajates. Väikeseid algklasside lapsi, juba puberteediikka jõudnuid ja sellest juba väljuvaid lapsi tuleb õpetada erinevalt, see nõuab õpetajatelt mitte ainult erinevat ainealast ettevalmistust, vaid erinevaid iseloomutüüpe, erinevaid õpetajaisiksusi. Ja kõigile neist peab jätkuma tunnikoormust.

See öeldud, tahangi rõhutada, et peamine on kooli jaoks ikkagi igale meie valla lapsele tema võimetele ja huvidele vastava põhihariduse omandamise võimaldamine.

Austusega,

Andres Adamson
hoolekogu esimees